

Etsivä työ löytää ulkopuoliset

TUULA-MARIA AHONEN

Nuorisolain muutos tammi-kuussa 2011 merkitsi uuden aikakauden alkua etsivälle työlle. Jaakko Kaartinen-Koutaniemi on haastatellut etsivän työn konkareita ja piirtää kirjassaan etsivästä työstä selkeän kuvan.

Kovassa yhteiskunnassa osallisuutta määritellään tekemisen ja statuksen kautta: tärkeitä ovat opinnot, työpaikka ja ansiotaso. Ne, jotka eivät yllä tällaisen osallisuuden puitteisiin, jäävät ulkopuolisiiksi. Yhteiskunta on muuttunut jatkuvasti vaativammaksi. Kiinnittymisen yhteiskuntaan on vaikeampaa kuin menneinä vuosikymmeninä. Kaartinen-Koutaniemen mukaan kovaa yhteiskuntaamme kuvaa, että julkishallinnossa on otettu tavaksi puhua ”aineksesta”, jonka parissa työskennellään.

Etsivän työn tekijät tekevät työtään aivan toisenlaisessa hengessä. Ammatillisella etsivällä työllä on yhteinen luovuttamaton eettinen perusta. Kaartinen-Koutaniemen mukaan etsivän työn perustana on ihmis käsitys, jonka mukaan jokaisella on sama, kiistämätön arvo hänen taustastaan, kohtalostaan tai elämäntilanteestaan riippumatta. Jokaista ihmistä tulee kohdella hänen ihmisarvoaan kunnioittaen.

Kirja alkaa kuvauksella, milaista etsivä työ on käytännössä. Työtä tehdään aina pareitain. Työpari menee sinne, missä kohdattavat ovat, kuvaustapauksessa puistoon. Kaartinen-Koutaniemi kertoo mielenkiintoisesti tavasta, jolla työntekijät lähestyvät nuoria: työpari on ää-

rimmäisen herkkä ja tietoinen omasta ja nuorten ruumiinkielen viestinnästä.

Lähestyminen ja kohtaaminen ovat kunnioittavaa. Työpari joutuu kohtaamaan torjuntaa, mutta tätä ei tule ottaa henkilökohtaisesti. Kontaktimahdollisuutta tarjotaan uudelleen, ei pakottaen, vaan kunnioittaen. Kuljetaan avoimena, ilman omaa kaavaa. Pitää olla sataprosenttisesti läsnä. Ei ole varaa ajatella mitään muuta. Huonoa käytöstä ja huonovointisuutta pitää sietää. Tarvitaan jaksamista, kysymystä, oven auki pitämistä, sitkeyttä.

Sanalla sanoen, työ on hyvin haastavaa. Menetelmällisesti etsivä työ perustuu kohtaamiseen ja dialogisuuteen.

Etsivä työ määrittelee kohderyhmänsä ulkopuolisuuden käsitteellä. Tarkemmat kohderyhmää luokittelevat määritelmät, kuten narkomaani, seksityöntekijä, ongelmanuori ja niin edelleen, muuttuvat helposti itsessään syrjäyttämisen välineiksi, Kaartinen-Koutaniemi toteaa. Ulkopuolisuuden laatu ja syvyys vaihtelevat. Etsivän työn pitää antaa kohtaamilleen ihmisille mahdollisuus kertoa tarinansa itse. Etsivä työ pyrkii ulkopuolisuuden tekijöiden maldaltamiseen.

Etsivän työn tekijä toimii työssään asiakkaiden tukihenkilönä, tulkkina ja asiantuntijana. Hän menee yhdessä asiakkaan kanssa virastoihin, vastaanotoille ja auttaa täyttämään papereita. Työn tarkoituksena ei ole tarjota terapiaa. Työskentelyn kautta pyritään kuitenkin

Jaakko Kaartinen-Koutaniemi (toim.)

Etsivässä työssä
Nuorten Keskus & LK-kirjat,
2012

tuottamaan asiakkaalle oivallus, että hän on oman elämänsä subjektiksi.

Valinnat kuuluvat asiakkaalle, eikä työntekijä yritä manipuloida asiakasta valitsemaan ”oikein”.

Tärkeää on se, mitä ihminen itse pitää arvokkaana. Monen asiakkaan palaute on, että ”on päässyt eteenpäin”. Että elämä ”on paremmalla tolalla”. Myös työntekijä oppii siitä, mikä asiakkaalle on elämän parantumista.

Suomalainen yhteiskunta ja sen hyvinvointipalvelujärjestelmä on laadukas ja monipuolinen, Kaartinen-Koutaniemi toteaa. Heikoimmilla olevien ongelma on kuitenkin se, että kun järjestelmiä luodaan, ne rakennetaan aina ylhäältä alaspäin. Asiantuntijat määrittelevät palvelujärjestelmän mallin. Lopputuloksena on usein moniportainen ja monimutkainen järjestelmä, jonka täsmälliset määrittelyt johtavat jäykkyyteen. Huonossa asemassa olevat palvelujen käyttäjät eivät useinkaan pääse edes sille palvelupolun kolmannelle portaalle, jolla pitäisi puhelimesta sopia aika virastoon menemiselle.

Etsivän työn piiriin kertyy jatkuvasti tietoa palvelujärjestelmän puutteista, jotka estävät kuntoutumista ja kiinnittymästä olemassa oleviin palveluihin. Monen etsivän työn asi-

akkaan elämä olisi paremmassa kunnossa, jos heidän ongelmiinsa olisi tartuttu varhaisemmassa vaiheessa.

Kaartinen-Koutaniemi ehdottaa, että etsivän työn toteutta olisi arvokasta soveltaa palveluverkostossa kaikkialle sinne,

missä ihmisiä syrjäytyy. Asiakkaiden kuuleminen ja palvelujen kehittäminen asiakkaan lähtökohdista on tärkeätä:

”Etsivän työn roolina ei voi olla vain toimiminen viemäriputken päässä, kaappaamassa sieltä putoavia. Työn pitää yh-

teiskunnassa kulkea viemäriä pitkin suoraan tehtaaseen: samojen eettisten lähtökohtien, jotka ohjaavat etsivää työtä, pitäisi toteutua myös muualla palvelujärjestelmän piirissä.”

THL julkaisee

Eeva Reissell, Simo Kokko, Anneli Milén, Markku Pekurinen, Niina Pitkänen, Sanna Blomgren, Marina Erhola

Sosiaali- ja terveydenhuollon päivystys Suomessa 2011



Päivystystoiminta on sosiaali- ja terveydenhuollon merkittävä osa. THL kartoitti terveyskeskusten, sairaaloiden sekä sosiaalitoimen päivystysjärjestelyt sairaanhoitopiireittäin vuonna 2011. Alueellisen tarkastelun lisäksi selvitetiin päivystysaikaisen hoidon onnistumisen menestystekijöitä ja esteitä. Päivystystoiminnan onnistumisen edellytyksinä pidetään erikois- ja perusterveydenhuollon sekä sosiaalitoimen päivystämisen järjestämistä alueellisesti yhden toimijan kautta niin, että väestöpohja on riittävän suuri. Lisäksi tulisi kehittää erilaisia neuvonta- ja jalkautuvia palveluita erityisesti iäkkäille.

Raportti 30/2012 164 s. 35 €

Risto Kaikkonen, Päivi Mäki, Tuovi Hakulinen-Viitanen, Jaana Markkula, Katja Wikström, Marja-Leena Ovaskainen, Suvi Virtanen, Tiina Laatikainen (toim.)

Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot



Raportissa tarkastellaan lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointieroja. Vuosina 2007–2008 toteutetun Lasten terveysseuranta -tutkimuksen (LATE) tulokset osoittavat, että neuvola- ja kouluikäisten suomalaislasten terveydentila on yleisesti hyvä ja lapset ja lapsiperheet ovat pääosin hyvinvoivia, mutta haasteita kuitenkin riittää, erityisesti sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen ja alueiden välisten erojen kaventamisessa. Raportissa pohditaan myös niitä mahdollisuuksia, joita yhteiskunnalla olisi tämän rakenteellisen ongelman korjaamiseksi. Raportti täyttää myös lasten ja lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia koskevaa väestöryhmittäisen tiedon puutetta ja antaa mahdollisuuden arvioida jatko-toimenpiteitä seurannan vakiinnuttamiseksi.

Raportti 16/2012 188 s. 25 €



TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS